

Motion till riksdagen

1989/90:U631

av Lars Leijonborg (fp)

Folkomröstning om Tibets framtid

Den kinesiska demokrätirörelsen, vars öppna verksamhet i hemlandet krossades vid massakern på Den Himmelska Fridens Torg sommaren 1989, har förutom krav på frihet och demokrati i Folkrepubliken Kina också tagit ställning i frågan om Tibets ställning. I det program Förbundet för ett demokratiskt Kina antog i Paris den 24 september 1989 heter det:

Förbundet för ett demokratiskt Kina gör en djupgående självkritik för den försummelse som de demokratiska krafterna i Kina under lång tid visat gentemot det tibetanska folkets kamp för demokrati och självstyrelse. Det anser att den tibetanska frågan, i likhet med andra nationella frågor, endast kan lösas på grundval av mänskliga rättigheter, legalitet, frihet och demokrati.

Tibets moderna historia är historien om en kamp för självständighet gentemot kinesisk överhöghet och dominans. Sedan Tibet 1912 förklarat sig fritt från Kina följde flera årtionden av självständighet. Vid olika tillfällen försökte skilda kinesiska regimer återta herraväldet, men tibetanerna lyckades hålla stånd och bevara sin frihet. På 1930-talet fick Kina diplomatisk representation i Lhasa, vilket alltså var ett erkännande av Tibets suveränitet.

Något år efter det kommunistiska maktövertagandet i Kina 1949 inledde den kinesiska armén ett anfall mot Tibet. Trupperna nådde Lhasa 1951. Därefter har Tibet varit ett kinesiskt lydrike. En provins har införlivats med Folkrepubliken Kina.

Graden av självständighet för det tibetanska folket har emellertid varierat. I ett traktat som ingicks när ockupationen 1951 fullbordats garanterades tibetanerna inre självstyre. Kineserna skulle endast svara för försvars- och utrikespolitiken och inte blanda sig i t.ex. folkets religiösa liv.

Kommunisterna i Kina gjorde emellertid då och då försök att förankra kommunistiska idéer i Tibet. 1956 genomfördes en kampanj mot kloster. Kampanjen utlöste ett uppror som slogs ner genom bombning och terror.

Ansträngningarna att inordna Tibet i det kommunistiska systemet intensifierades. Det ledde till en ny folklig resning 1959 som slogs ner av kinesiska trupper. I samband med den händelsen flydde landets religiösa och politiska ledare Dalai Lama utomlands. Också många andra tibetaner flydde, främst till Indien och Nepal.

Efter 1959 följde en tid av skärpt förtryck med deportationer och massavrättningar. Kampanjen mot tibetanernas religion intensifierades och kloster stängdes.

Under den kinesiska kulturrevolutionen försämrades tibetanernas situation ytterligare. Under den perioden inleddes en omfattande kinesisk invandring och viktiga delar av Tibets kultur och religion ödelades.

Perioden efter kulturrevolutionen har inneburit en viss liberalisering. Men liksom den kinesiska demokratiörelsen har slagits ner har makthavarna i Peking inte tvekat att använda militärt våld för att stoppa självständighetssträvanden i Tibet.

Omvärlden har länge varit obenägen att ta ställning för det tibetanska folkets rättigheter. Den norska Nobelkommitténs beslut att tilldela Dalai Lama Nobels fredspris kan emellertid ses som ett modigt undantag. Kina har också reagerat mycket negativt och bl.a. hemkallat sin ambassadör i Oslo.

Sverige bör i Förenta Nationerna och andra internationella fora ta upp det tibetanska folkets situation. Tibet måste betraktas som ockuperat. Sverige har i praktiken accepterat den kinesiska ståndpunkten att Kina har någon slags överhöghet över Tibet. Det är ovärdigt Sveriges traditioner som förkämpe för mänskliga fri- och rättigheter, eftersom mycket tyder på att tibeterna själva inte önskar denna situation.

Tibets framtid bör avgöras genom en internationellt kontrollerad folkomröstning. Sverige bör driva det kravet, som alltså stöds av den kinesiska demokratiörelsen, i FN. Det kommer med säkerhet att utlösa en negativ reaktion från de nuvarande ledarna i Peking. Men det bör inte få hindra Sverige att hävda de förtrycktas rätt.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i moti-
onen anförts om att regeringen i internationella fora bör verka för att
Tibets ställning skall avgöras genom en internationellt kontrollerad
folkomröstning.

Stockholm den 25 januari 1990

Lars Leijonborg (fp)

